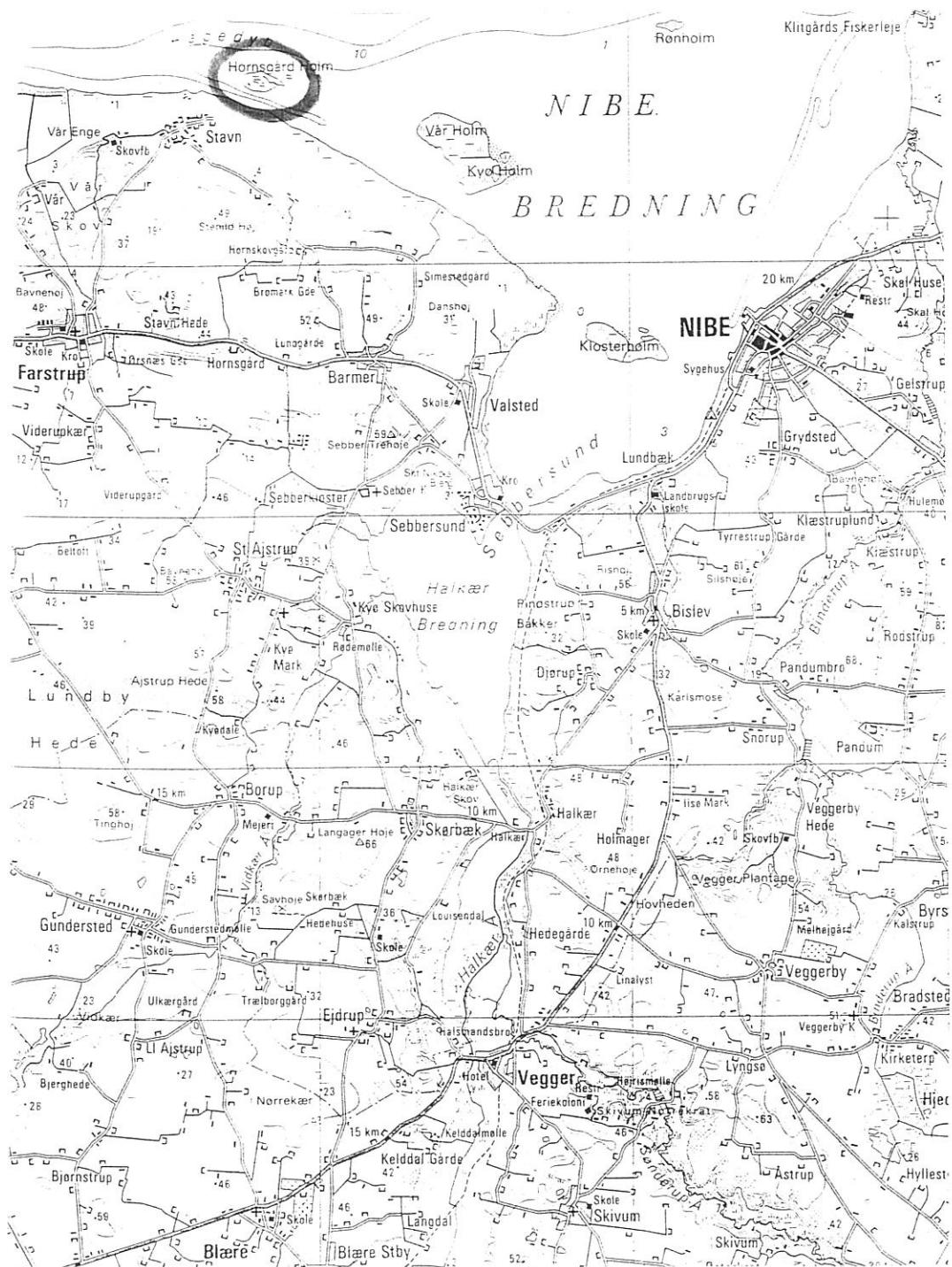

HORNSGÅRD HOLM OG TØTTE

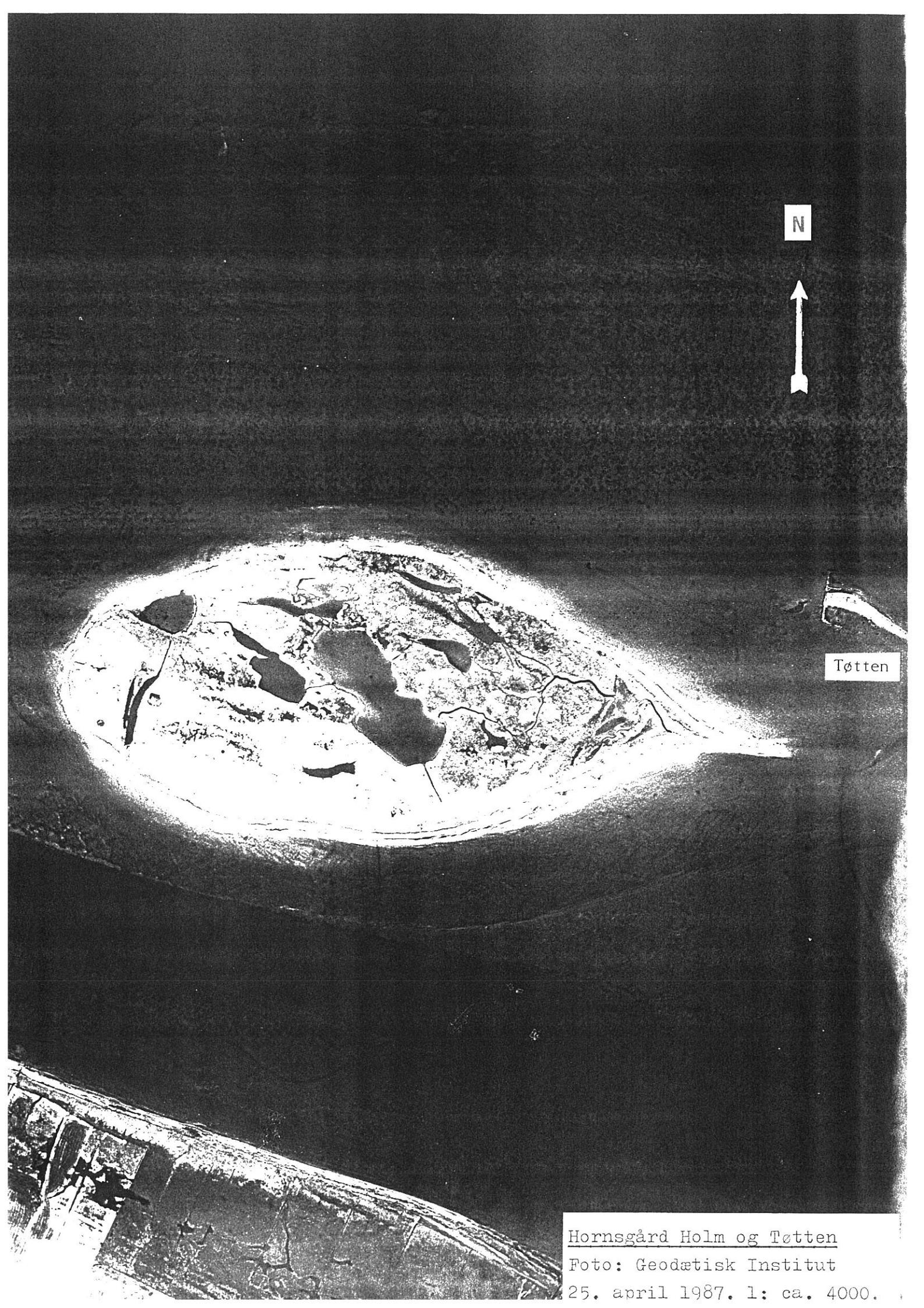
ø-floralister med noter

af

Erik Wessberg

Randers 1991

N

Tøtten

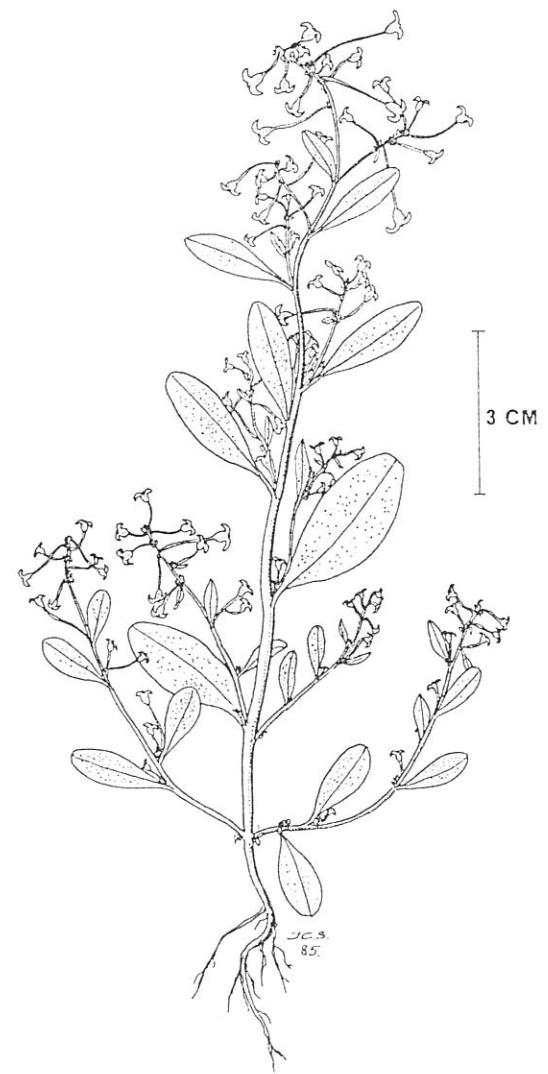
Hornsgård Holm og Tøtten

Foto: Geodætisk Institut

25. april 1987. 1: ca. 4000.

HORNSGÅRD HOLM OG TØTTEN - EN Ø-FLORALISTE MED NOTER

Hornsgård Holm og Tøtten ligger i Limfjorden ca. 9 km nordvest for Nibe og ca. 3 km nordvest for Vår Holm og Kyø Holm, som tidligere er beskrevet i ø-floraserien (Wessberg 1986). Øernes samlede areal er ca. 20,5 ha, hvoraf Tøtten kun udgør ca. 0,8 ha. Øerne ligger i Nordjyllands Amt.

Stilket Kilebæger (Halimione pedunculata)

er en decideret strandengsplante. På Hornsgård Holm findes den især på de lavestliggende partier - gerne på tuer af Gul Engmyre - i selskab med bl.a. Strand-Asters (*Aster tripolium*), Vingefrøet Hindeknæ (*Spergularia media*) og Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*).

Vegetationen på Hornsgård Holm

Holmen ligner i opbygningen de nærliggende øer Vår Holm og Kyø Holm (Wessberg 1986).

Mød vest og sydvest findes over større strækninger klægskrænter, der visse steder opnår en højde af ca. 1 meter. Flere steder ligger der opskyllet store mængder Ålegræs (*Zostera marina*). Hornsgård Holm er den af de i ø-floraserien beskrevne marine øer, der er omgivet af mest Ålegræs, idet der mellem fastlandet og øen flere steder findes meget tætte bestande. På og omkring opskylszonen er der ved forårsstid og tidligt på sommeren hvidt af blomstrende Læge- og Dansk Kokleare (*Cochlearia officinalis* & *C. danica*). På strandvoldene hér dominerer flere steder Gåse-Potentil (*Potentilla anserina*) og Alm. Kvik (*Elytrigia repens*), medens bl.a. Kruset Skræppe (*Rumex crispus*), Ager-Svinemælk (*Sonchus arvensis*) og Strand-Mælde (*Atriplex littoralis*) optræder mere spredt.

Den stenede strandvold mod sydvest er om foråret og tidligt på sommeren helt hvidblomstret af Kokleare, her udelukkende Dansk Kokleare (*Cochlearia danica*). Hvor der ligger store mængder opskyllet Ålegræs, bliver Koklearen meget stor.

Foto: EW, 21. maj 1987. Fotoretning sydøst.

Inden for den ydre strandvold, som omkranser hele øen, findes strandenge, der gennemskæres af grøfter og kanaler. Strandengsvegetationen består mest af Strand-Annelgræs (*Puccinellia maritima*), Harril (*Juncus gerardi*), Strand-Trehage (*Triglochin maritimum*), Strand-Vejbred (*Plantago maritima*) og Sandkryb (*Glaux maritima*) samt de to Hindeknæ-arter, Kødet og Vingefrøet Hindeknæ (*Spergularia marina* & *S. media*), og mindre områder i vest er ved efterårstide blå af Strand-Asters (*Aster tripolium*). I og ved de mange loer findes rigeligt af de to Salturt-arter, Alm. Salturt og Vade-Salturt (*Salicornia europaea* & *S. strictissima*). Spredt over hele øen, men især i *Aster tripolium*-samfund på vestsiden samt i *Puccinellia maritima*-strandeng ved nord-siden (her især på tuer af Gul Engmyre) findes Stilket Kilebæger (*Halimione pedunculata*).

Den gamle bygning på sydvestsiden af Hornsgård Holm er ikke mere nogen pryd for øen. Under de to besøg på øen er der ikke set spor af nogen form for husdyrhold. I kanten af den gravede grøft/kanal er der meget Salturt (*Salicornia* spp.). På den mere tørre del af strandengen i forgrunden er den dominerende græsart Rød Svingel (*Festuca rubra* ssp. *rubra*).

Foto: EW, 21. maj 1987. Fotoretning nordvest.

Hornsgård Holm - vigtig ynglelokalitet for fugle

De fleste af de ubeboede holme i Limfjorden rummer store mængder af ynglende vade- og mågefugle, f.eks. Klosterholm og Startøtterne vest for Nibe (Løjtnant og Wessberg 1984), Vår Holm og Kyø Holm nordvest for Nibe (Wessberg 1986) og Store Rotholm i Risgårde Bredning ved Hvalpsund (Wessberg 1989).

Hornsgård Holm danner ingen undtagelse. Her findes en fast bestand af bl.a. Sølvmåge, Hættemåge og Stormmåge samt af Havterne, Stor Præstekrave, Strandskade, Rødben og Klyde, omend de tre sidstnævnte arter kun er fåtalligt repræsenteret. Dybbro og Nielsen (1983) nævner 200 par sølvmåger, 300 par stormmåger og 175 par hættemåger. Ved forårsbesøget i 1987 taltes der betydeligt flere sølvmåger og stormmåger.

Øen er - på grund af ynglefuglene - klassificeret som en del af Ramsarområde nr. 7 og er udpeget som EF-lokalitet. Der er da også jagt- og færdselsbegrænsning på øen. Fra 1. april til 15. juli er adgang forbudt og ægindsamling ikke tilladt, hvilket ligesom på andre øer med samme status er meddelt på skilte rundt.

Langt størsteparten af Hornsgård Holms areal udgøres af strandeng. Hér den centrale del af øen med vinterstandere af Strand-Asters (*Aster tripolium*).

Foto: EW, 21. maj 1987. Fotoretning øst.

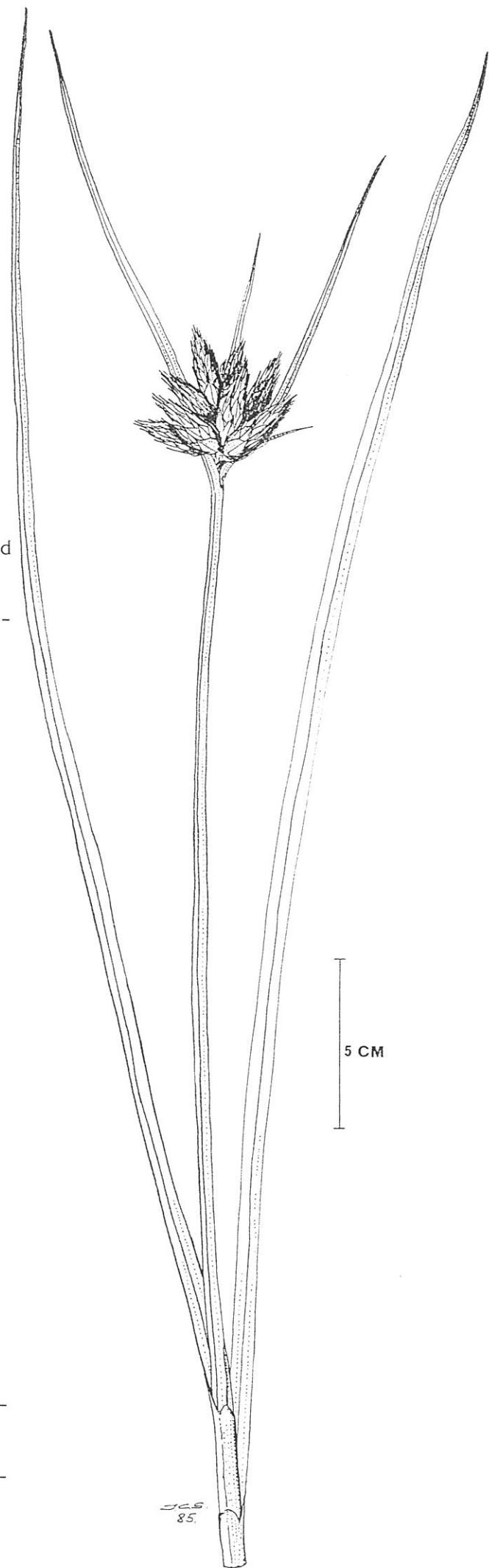
Floraliste for Hornsgård Holm

Som det har været tilfældet med de fleste andre, tidligere undersøgte øer i ø-floraserien, har der - så vidt vides - ikke været foretaget floristiske undersøgelser på Hornsgård Holm (og Tøtten).

De arter, der er opført i floralisten, er fundet under besøg den 12. sept. 1986 og den 21. maj 1987.

Med hensyn til plantenavnene er så vidt muligt fulgt Dansk Feltflora (Hansen, 1988, 4. opl.).

I alt er der noteret 60 arter fra Hornsgård Holm; heraf er ikke mindre end 21 Mælkebøtter tilhørende sektionerne Plettet Mælkebøtte (*Naevosa*) og Fandens Mælkebøtte (*Ruderalia*).

Strand-Kogleaks (*Scirpus maritimus*)

findes på Hornsgård Holm omkring nogle få loer i strandengen i den vestlige del af øen. Her vokser den sammen med bl.a. Harril (*Juncus gerardi*), Strand-Trehage (*Triglochin maritimum*), Strand-Asters (*Aster tripolium*) og de to Salturtarter, Alm. Salturt og Vade-Salturt (*Salicornia europaea* & *S. strictissima*).

- Anthriscus sylvestris (Vild Kørvel)
- Armeria maritima ssp. maritima (Engelskgræs)
- Aster tripolium (Strand-Asters)
- Atriplex deltoidea (Tand-Mælde)
- latifolia s. lat. (Spyd-Mælde)
  - littoralis (Strand-Mælde)
  - longipes ssp. longipes (Stilk-Mælde)
- Brassica napus (Raps)
- Cirsium arvense (Ager-Tidsel)
- Cochlearia danica (Dansk Kokleare)
- officinalis (Læge-Kokleare)
- Elytrigia repens (Alm. Kvik)
- Festuca rubra ssp. rubra (Rød Svingel)
- Galeopsis bifida (Skov-Hanekro)
- Glaux maritima (Sandkryb)
- Halimione pedunculata (Stilket Kilebæger)
- Juncus gerardi (Harril)
- Phragmites australis (Tagrør)
- Plantago maritima (Strand-Vejbred)
- Poa subcoerulea (Blågrøn Rapgræs)
- Polygonum aviculare ssp. aviculare (Alm. Vej-Pileurt)
- Potentilla anserina (Gåse-Potentil)
- Puccinellia maritima (Strand-Annelgræs)
- Rosa rugosa (Rynket Rose)
- Rumex crispus (Kruset Skræppe)
- Salicornia europaea (Alm. Salturt)
- strictissima (Vade-Salturt)
- Scirpus maritimus (Strand-Kogleaks)
- Sonchus arvensis (Ager-Svinemælk)
- asper (Ru Svinemælk)
  - oleraceus (Alm. Svinemælk)
- Spergularia marina (Kødet Hindeknæ)
- media (Vingefrøet Hindeknæ)
- Suaeda maritima (Strandgåsefod)
- Taraxacum, sect. Naevosa (Plettet Mælkebøtte):
- europhyllum
- Taraxacum, sect. Ruderalia (Fandens Mælkebøtte):
- acroglossum
  - alatum
  - angustisquamum

Taraxacum auriculatum

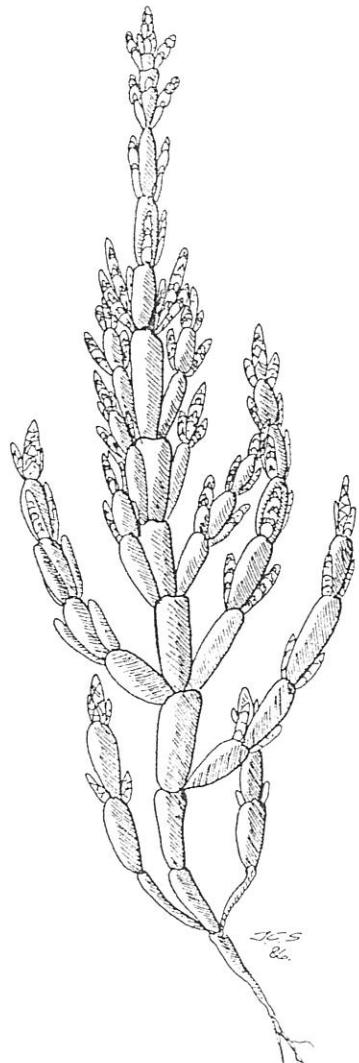
- fasciatum
- hemicyclum
- latissimum
- mimulum
- necessarium
- obliquilobum
- ostenfeldii
- pectinatiforme
- pulverulentum
- purpureum
- sellandii
- sinuatum
- subdahlstedtii
- subhuelphersianum
- subleucopodum
- xanthostigma

Triglochin maritimum (Strand-Trehage)

Tripleurospermum inodorum (Lugtløs Kamille)

- maritimum ssp. salinum (Alm. Strandkamille)

Zostera marina (Alm. Bændeltang)

Alm. Salturt (Salicornia europaea s. lat.)

er almindelig de steder på såvel Hornsgård Holm
som på Tøtten, der jævnligt overskylles.

Vegetationen på Tøtten

Tøtten ligner mest af alt en kunstig ø med nedrammede pæle, som materiale har aflejret sig om ?, og rummer kun få plantearter, der er koncentreret på den vestlige del af holmen, idet den østlige del, der består af en lang, stenet tange, er uden vegetation.

Floraliste for Tøtten

Atriplex deltoidea (Tand-Mælde)

- latifolia s. lat. (Spyd-Mælde)
- littoralis (Strand-Mælde)

Aster tripolium (Strand-Asters)

Elytrigia repens (Alm. Kvikk)

Festuca rubra (Rød Svingel)

Juncus gerardi (Harril)

Phragmites australis (Tagrør)

Puccinellia maritima (Strand-Annelgræs)

Salicornia europaea (Alm. Salturt)

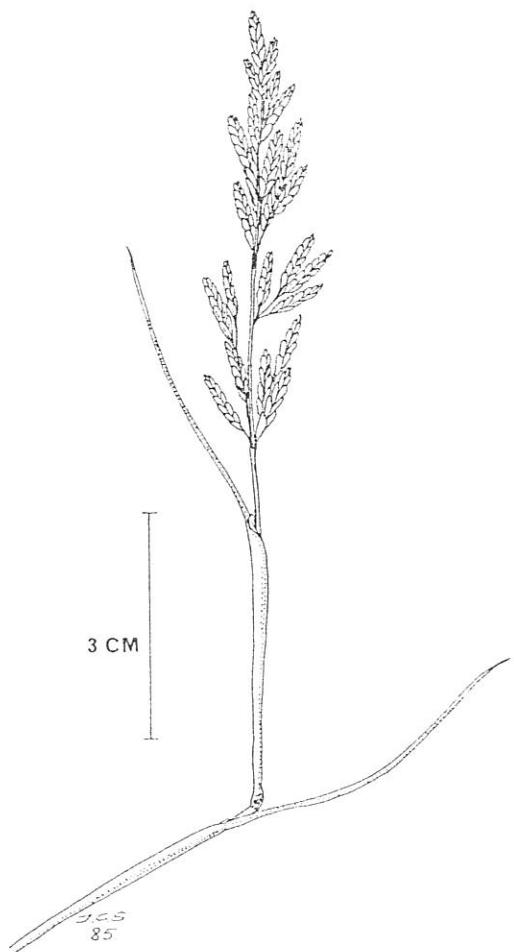
- strictissima (Vade-Salturt)

Sonchus arvensis (Ager-Svinemælk)

Spergularia marina (Kødet Hindeknæ)

Suaeda maritima (Strandgåsefod)

Strand-Annelgræs (Puccinellia maritima) er en af de almindeligste planter på såvel Hornsgård Holm som Tøtten; men den findes kun i de områder, der jævnligt overskyllies. De fleste eksemplarer er imidlertid sterile. Ledsageplanterne er de sædvanlige som Strand-Asters (Aster tripolium), Vingefrøet Hindeknæ (Spergularia media) og Strandgåsefod (Suaeda maritima). Desuden ses på begge øer de to Salturt-arter, Alm. Salturt og Vade-Salturt (Salicornia europaea & S. strictissima).

Citeret litteratur

- Dybbro, T & T. Nielsen, 1983: Fuglelokaliteter i Nordjyllands Amt. - København.
- Hansen, K. (red.), 1988: Dansk Feltflora, 4. opf. - København.
- Løjtnant, B. & E. Wessberg, 1984: Klosterholm og Startøtterne - en ø-flora-liste med noter. Randers.
- Wessberg, E., 1986: Vår Holm og Kyø Holm - en ø-floraliste med noter. Randers.
- Wessberg, E., 1989: Store og Lille Rotholm - ø-floralister med noter. Randers.

Tak

Universitetslektor Alfred Hansen, rådgivende biolog Bernt Løjtnant og seminarielektor Anfred Pedersen takkes for deres kommentarer til manuskriptet. Alfred Hansen, Anfred Pedersen og lærer Hans Øllgaard takkes for hjælp i forbindelse med bestemmelse eller verifikation af diverse planteindsamlinger.

Lærer Jens Chr. Schou takkes, fordi jeg måtte benytte hans tegninger i ø-floraen.

For tilladelse til at måtte besøge Hornsgård Holm og Tøtten i maj måned takkes Palle Uhd Jepsen, Vildtreservatkontoret, Skov- og Naturstyrelsen.

Erik Wessberg
Sandagervej 13
Assentoft
8900 Randers

HIDTIDIGE OG AKUELLE Ø UNDERSØGELSER

Hidtil er der i ø-floraserien udarbejdet floralister for følgende øer og ø-grupper. (BL) er Bernt Løjtnant og (EW) Erik Wessberg.

1. Anholt (1981). - (BL & EW).
2. Hjarnø i Horsens Fjord (1981). - (BL & EW).
3. Treskelbakkeholm i Mariager Fjord (1983). - (BL & EW).
4. Klosterholm og Startøtterne i Nibe Bredning (1984). - (BL & EW).
5. Mellompolde i Randers Fjord ved Udbyhøj (1984). - (BL & EW).
6. Pletten (Store Plet) i Mariager Fjord (1984). - (BL & EW).
7. Alrø i Horsens Fjord (1985). - (EW).
8. Møgelø i Julsø syd for Silkeborg (1985). - (EW).
9. Lille Plet i Mariager Fjord nord for Pletten (1985). - (BL & EW).
10. Paradisøerne i Borre Sø syd for Silkeborg (1985). - (EW).
11. Alrø Poller i Horsens Fjord sydøst for Alrø (1985). - (EW).
12. Tange Ø i Tange Sø (1985). - (EW).
13. Hov Røn nordøst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW).
14. Svanegrunden nordøst for Endelave (1986). - (BL).
15. Vår Holm og Kyø Holm i Limfjorden ved Nibe (1986). - (EW).
16. Fjandø i Nissum Fjord (1986). - (EW).
17. Egholm i Limfjorden ved Ålborg (1986). - (BL & EW).
18. Søby Rev øst for Gyllingnæs (1986). - (BL & EW).
19. Agerø i Limfjorden sydvest for Mors (1987). - (EW).
20. Stenrevet i Randers Fjord vest for Udby (1987). - (EW).
21. Lundø mellem Skive Fjord og Lovns Bredning (1987). - (EW).
22. Stenklipperne i Limfjorden ved Agerø (1987). - (EW).
23. Ødpold i Randers Fjord nord for Stenrevet (1988). - (BL & EW).
24. Livø i Limfjorden (1988). - (BL & EW).
25. Svinø i Gamborg Fjord sydøst for Middelfart (1989). - (EW).
26. Lilleø, Bregnø og Alø i Julsø syd for Silkeborg (1989). - (EW).
27. Store og Lille Rotholm i Risgårde Bredning nord for Hvalpsund (1989). - (EW).
28. Sankt Thønas i Skanderborg Sø (1990). - (EW).
29. Æbelø i Skanderborg Sø (1990). - (EW).
30. Kalvø i Skanderborg Sø (1990). - (BL & EW).
31. Mågeøerne ved Bogense (1991). - (BL & EW).
32. Tunø ved Samsø (1991). - (BL & EW).
33. Hornsgård Holm og Tøtten i Limfjorden nordvest for Nibe (1991). - (EW).

Siden 1983 er der endvidere foretaget floristiske undersøgelser - med henblik på udarbejdelse af floralister med noter - på følgende øer og ø-grupper - regnet fra nord:

Rønnerne mellem Frederikshavn og Strandby.

Hornfiskrøn syd for Læsø.

Gjøl ved Limfjorden nordvest for Ålborg.

Øland ved Limfjorden vest for Gjøl.

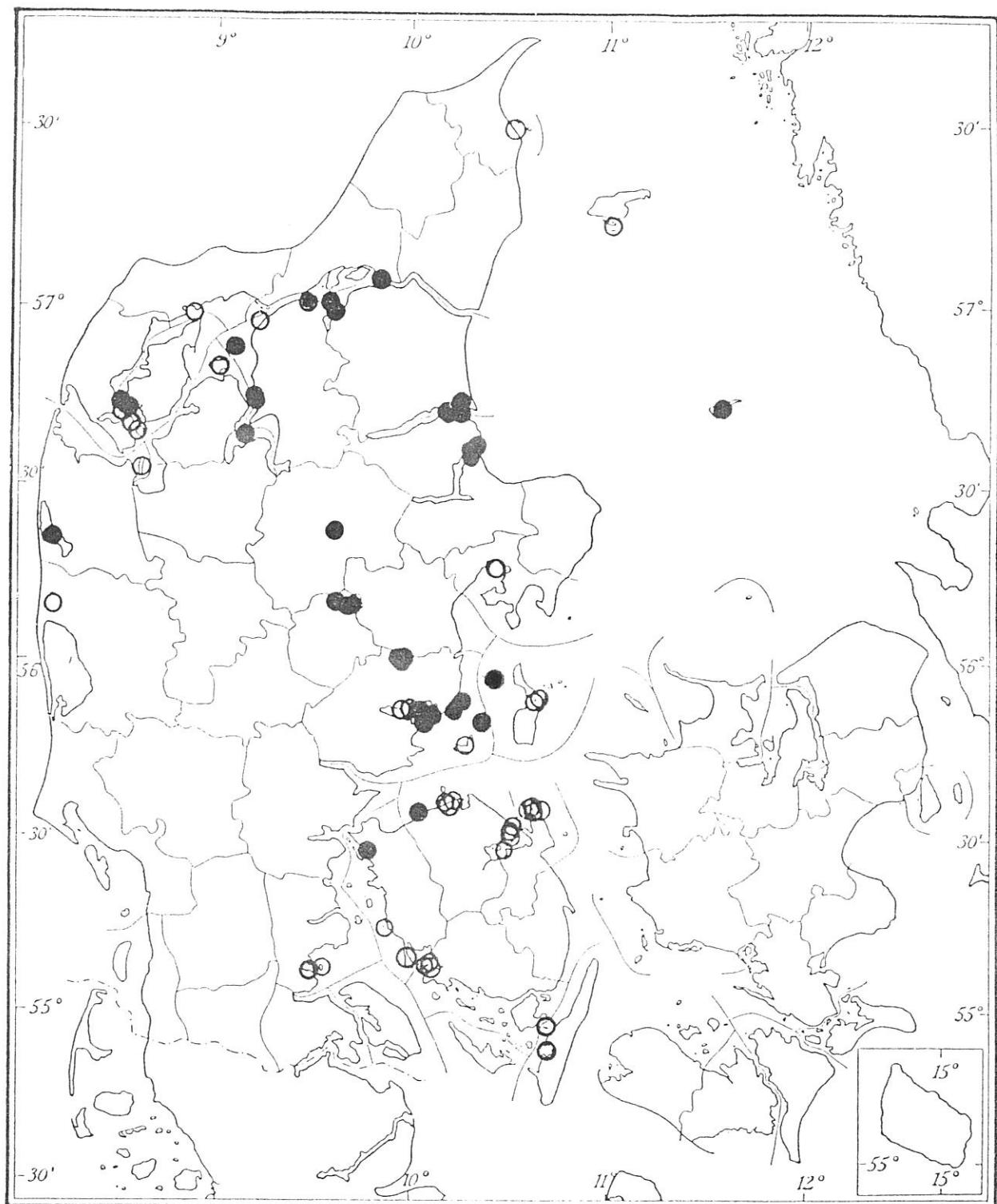
Arup Holm i Limfjorden ved Feggesund.

Friggøerne ved Løgstør.

Fur i Limfjorden.

Lindholm i Limfjorden øst for Thyholm.

Fuglholm i Limfjorden mellem Jegindø og Agerø.
 Rønland øst for Harboør Tange.
 Jegindø i Limfjorden øst for Thyholm.
 Venø i Limfjorden sydøst for Thyholm.
 Piggen i Randers Fjord nord for Uggelhuse.
 Kalø i Kalø Vig.
 Hindø i Stadil Fjord.
 Sejerø sydvest for Sjællands Odde.
 Lindholm nordøst for Stavns Fjord ved Samsø.
 Kyholm vest for Lindholm.
 Kolderne i Stavns Fjord ved Samsø.
 Ægholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Sværme i Stavns Fjord ved Samsø.
 Mejlesholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Hjortholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Eskeholm i Stavns Fjord ved Samsø.
 Brokold i Stavns Fjord ved Samsø.
 Vorsø i Horsens Fjord.
 Vorsø Kalv i Horsens Fjord sydvest for Vorsø.
 Orø i Isefjorden.
 Nekselø i Nekselø Bugt.
 Endelave sydvest for Samsø.
 Dræet syd for Æbelø ved Bogense.
 Ejlinge sydøst for Æbelø ved Bogense.
 Drættegrund sydvest for Æbelø ved Bogense.
 Mejlø ved Hindsholm.
 Bogø ved Hindsholm.
 Vejlø ved Hindsholm.
 Vejlø Kalv ved Hindsholm.
 Ølsemagle Revle i Køge Bugt.
 Holmene ved Drejet i Odense Fjord.
 Ægholm ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Trindelen ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Learmer ved Hofmansgave i Odense Fjord.
 Kyholm syd for Learmer i Odense Fjord.
 Tornø i Odense Fjord.
 Rømsø i Store Bælt.
 Bågø i Lille Bælt nordvest for Assens.
 Årø i Lille Bælt nordvest for Assens.
 Torø i Lille Bælt syd for Assens.
 Agersø i Store Bælt sydvest for Skælskør.
 Glænø i Holsteinborg Nor sydøst for Skælskør.
 Ormø i Holsteinborg Nor øst for Glænø.
 Helnæs nordvest for Fåborg.
 Vigø i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Horsehoved i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Illum i Helnæs Bugt nordvest for Fåborg.
 Barsø i Lille Bælt nordvest for Als.
 Kalvø i Genner Bugt vest for Barsø.
 Bjørnø syd for Fåborg.
 Masnedø ved Vordingborg.
 Siø mellem Tåsingø og Langeland.
 Lilleø i Smålandsfarvandet nord for Askø.
 Askø i Smålandsfarvandet nord for Bandholm.
 Langø i Lindelse Nor syd for Rudkøbing.
 Christiansø ved Bornholm.
 Frederiksø ved Bornholm.

- : øer, for hvilke BL & EW har udarbejdet floralister med noter.
  - : øer, på hvilke BL & EW siden 1981 har foretaget floristiske undersøgelser med henblik på udarbejdelse af totalfloralister med noter om bl.a. særlige floristiske forhold, aktuelle trusler samt plejebehov.
- I øvrigt henvises til afsnittet om vore hidtidige og aktuelle ø-undersøgelser.